

Сухораб Р.

аспірант

Національна академія Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

ДО ПИТАННЯ ПРО СВОБОДИ ОСІБ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Права та свободи людини і громадянина, закріплені в Основному законі нашої держави є основою та фундаментом існування народу України. Без належного правового передбачення та механізму їх реалізації будь-яка держава не може вважатися правовою. Нівелювання сутності конституційних прав та свобод є наслідком відсутності чи неналежності механізмів реалізації таких елементів правового статусу кожної людини. Адже в такому разі можна говорити лише про їх декларативний характер та відсутності реальної можливості в їх реалізації. А тому, обов'язком держави є створення дієвих механізмів, які сприятимуть тому, що кожна людина та громадянин зможе ними скористатися.

Відповідно до загальної теорії права, права і свободи людини і громадянина — це юридичні можливості (надбання), необхідні для існування та розвитку особистості, які визнаються невід'ємними, мають бути загальними і рівними для всіх, а також забезпечуватись і захищатись державою відповідно до міжнародних стандартів [1, С. 447].

Права людини є подібними до броні, що захищає нас; вони виконують роль правил, вказуючи, як ми повинні поводитися; і виступають арбітрами, до яких ми можемо звертатися. Вони абстрактні, як емоції, і, подібно до емоцій, належать усім і існують незалежно від зовнішніх обставин. Права людини схожі на природу, оскільки їх можна зневажити; і на дух, тому що їх неможливо зруйнувати. Як і час, вони однаково стосуються всіх: багатих і бідних, старих і молодих, білих і

чорних, високих і низьких. Вони дарують нам повагу і вимагають від нас поважати інших. Вони схожі на доброту, правду і справедливість: ми можемо мати різні думки щодо їх визначення, але легко впізнаємо їх порушення [2]. Незважаючи на те, що поняття прав та свобод науковці надають спільне, це не одне і те ж. Так, права людини — це захищені та гарантовані державою можливості для здійснення певних дій та реалізації своїх потреб, необхідні для існування і розвитку. Свободи ж людини — це також можливості, потрібні для її існування та розвитку, такі як свобода думки, совісті та віросповідання, пересування та вибору місця проживання.

Відповідно до Конституції України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і напрямок діяльності держави. Держава несе відповідальність перед громадянами за свої дії. Основним обов'язком держави є утвердження та забезпечення прав і свобод людини [3]. Усі люди, що законно перебувають на території України наділені правами та свободами, що нею передбачені з певними особливостями щодо окремих категорій людей. Так, одними з таких особливостей є особи, що перебувають у місцях несвободи.

Відповідно до Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України), засуджені мають усі права людини та громадянина, передбачені Конституцією України, за винятком обмежень, встановлених кодексом, законами України та вироком суду. Правовий статус засуджених іноземців та осіб без громадянства регулюється законами України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Правовий статус засуджених визначається законами України та цим Кодексом, залежно від порядку і умов виконання та відбування конкретного виду покарання [4]. Так, очевидним є обмеження деяких прав та свобод для осіб, які перебувають у місцях несвободи, адже щодо них застосовані заходи примусу.

Цікавим, на нашу думку, є дослідження саме основних свобод осіб, що перебувають у місцях несвободи, оскільки під час аналізу правового статусу таких осіб в більшості науковці звертають увагу на права. Таким чином свободи залишаються поза увагою.

Серед основних свободи такої категорії осіб можемо виділити свободу пересування, свобода світогляду і віросповідання, свобода думки і слова, свобода об'єднання в політичні партії та громадські організації, участь у професійних спілках тощо. Стаття 8 КВК України визначає права та свободи засуджених. З аналізу цієї статті можемо зробити висновок, що свобода світогляду та віросповідання, а також думки і слова не підлягають обмеженню для осіб, які отримали статус засуджених. А от свобода пересування, якою наділені всі люди, є обмеженою для осіб, які перебувають у місцях несвободи. Так, ст.12 Закону України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” [5] говорить, що така конституційна норма, як свобода пересування, обмежується щодо осіб, які за вироком суду відбувають покарання у виді позбавлення чи обмеження волі. Крім того, свобода об'єднання в політичні партії та громадські організації, участь у професійних спілках також підлягає обмеженню щодо осіб, які окрім загальногромадянського правового статусу наділені статусом особи, що перебуває у місцях несвободи.

Таким чином, підводячи підсумки можемо сказати, що права та свободи людини і громадянина є важливим показником правової держави та впливають на її визначення. Окремі елементи правового статусу, такі як права та свободи, що притаманні для громадян та осіб, які перебувають у місцях несвободи є відмінним, адже є звуженими щодо останніх, що спричинено фактом додаткового правового статусу. Що стосується свобод таких осіб, то варто сказати, що КВК України досить поверхнево їх згадує, що, на нашу думку, є його недоліком, оскільки не говорячи прямо про

свободи, можна забути і про механізм їх реалізації, що матиме наслідком порушення свобод людини та громадянина.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

2. Що таке права людини. Інтернет ресурс. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/what-are-human-rights->.

3. Конституція України: від 28 черв. 1996 р. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. Ст. 141.

4. Кримінально-виконавчий кодекс України: від 11.07.2003 № 1129-IV. Відомості Верховної Ради України, 2004. № 3-4. ст. 21.

5. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання: Закон України від 11.12. 2003 р., №1382-IV. Офіц. вісн. України. 2004. №1. Ст. 4.